

INVEST IN BOSNIA AND HERZEGOVINA - INVESTIRAJTE U BOSNU I HERCEGOVINU - ИНВЕСТИРАЈТЕ У БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ - INVESTIRAJTE U BOSNU I HERCEGOVINU

Broj: 04-07-2-435-6/17
Sarajevo, 25. 10. 2017. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLIENO: 26. 10. 2017

Organizaciona jedinica	Klasifikacione oznake	Radni broj	Broj priloga
0102	22-2	546	1/1

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA

Predmet: Informacija u oblasti stranih direktnih investicija u Bosni i Hercegovini, dostavlja se

Na osnovu zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sa 111. sjednice, održane 24.08. 2017. godine, a u skladu sa zahtjevom 17. sjednice Zajedničkog kolegija oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Agencija za unapređenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini (u nastavku teksta Agencija), je pripremila i Vijeću ministara Bosne i Hercegovine dostavila Informaciju o direktnim stranim investicijama (DSI) u Bosni i Hercegovini.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine se na svojoj 117. Sjednici održanoj 10. 10. 2017. godine, upoznao sa Informacijom i zaključkom zadužilo Agenciju da predmetnu Informaciju dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Postupajući po navedenom zaključku, u prilogu akta dostavljamo Informaciju o stanju direktnih stranih investicija.

S poštovanjem,

DIREKTOR
Jordan Milić

Prilog:
Informacija o stanju direktnih stranih investicija

INFORMACIJA
O STANJU U OBLASTI DIREKTNIH STRANIH INVESTICIJA

Sarajevo, septembar 2017. godine

U okviru Informacije korišteni su podaci Centralne banke BiH, Direkcije za ekonomsko planiranje BiH, Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD-a).

Direktne strane investicije (DSI) u Bosni i Hercegovini možemo pratiti na osnovu dva izvora podataka:

- Centralna banka BiH (CBBH), koja prati stanje i tokove finansijskog kapitala rezidenata i nerezidenata, evidentira priliv i odliv sredstava, iskazuje stvarne transakcije stranih investicija u toku posmatranog perioda;

- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (MVTEO), koje iskazuje vrijednosti DSI na osnovu navedenih vrijednosti u sudskim rješenjima.

Različite metodologije praćenja i iskazivanja vrijednosti su razlog za različite vrijednosti DSI.

PREGLED DIREKTNIIH STRANIH INVESTICIJA (DSI)

Podaci Centralne banke Bosne i Hercegovine

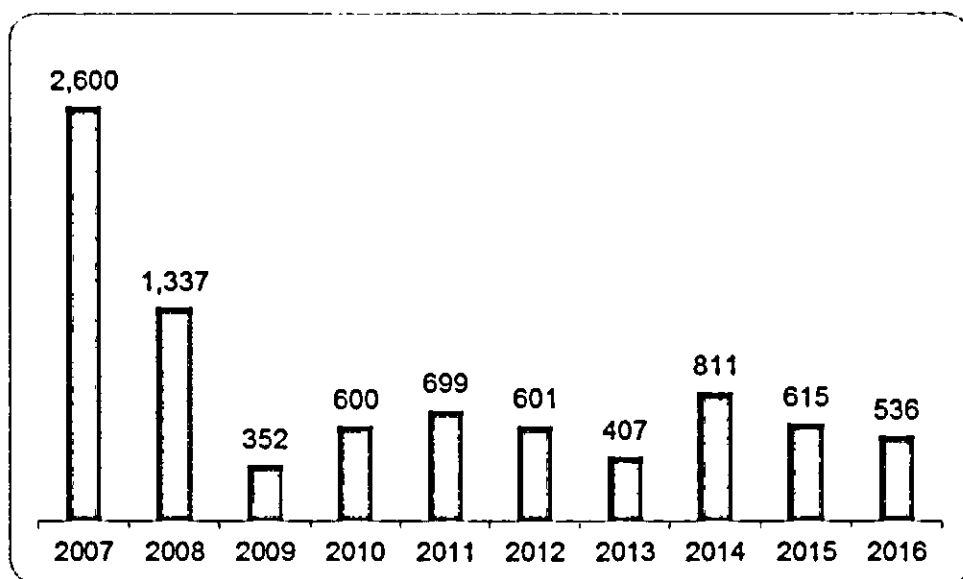
Podaci Centralne banke BiH su revidirani prema posljednjim preporukama MMF-a i OECD-a, a odnose se na Tokove i Stanje DSI u BiH. Zvanični podaci Centralne banke BiH (CBBH) o Stanju i Tokovima direktnih stranih investicija u BiH na godišnjem nivou, objavljuju se osam mjeseci po isteku izvještajne godine. U toku godine objavljuju se privremeni podaci u okviru Tokova DSI (ali bez segmenta zadržanih zarada, koje se uvrštavaju jedanput godišnje u okviru godišnjih podataka) i Platnog bilansa (sa procijenjenim iznosom zadržanih zarada).

Sredinom augusta 2017. godine objavljeni su podaci o direktnim stranim investicijama za 2016. u okviru Tokova i Stanja DSI, sa pregledom po zemljama i djelatnostima, kao i revidirani podaci za prethodne dvije godine. Direktne strane investicije su prema najnovijim podacima značajno povećana u 2015. i u 2014. godini u odnosu na prethodno objavljene podatke (povećanja za 138.6 miliona KM u 2015. i 31.2 miliona KM u 2014. godini). Prema revidiranim podacima iznosi stranih investicija u 2015. su 615 miliona KM ili 315 miliona eura, a u 2014. godini 811 miliona KM ili 415 miliona eura.

Prema podacima Centralne banke BiH (CBBH), kumulativno Stanje direktnih stranih investicija (DSI) u Bosni i Hercegovini, za period maj 1994. - decembar 2016, iznosi 12,964.4 miliona KM ili 13.0 milijardi KM (6,629 miliona EUR ili 6.6 milijardi eura).

Direktne strane investicije su u 2016. godini iznosila 536.3 miliona KM ili 274.2 miliona eura.

Tokovi DSI, milioni KM

Izvor: Centralna banka BiH, Tokovi DSI

Bosna i Hercegovina je u 2007. godini, zahvaljujući privatizaciji velikih državnih preduzeća, imala priliv DSI od 2.6 milijardi KM, što je najveći zabilježeni godišnji iznos do sada. U 2008. godini priliv DSI od 1.3 milijarde KM je bio zadovoljavajući, naročito jer je realizovan bez značajnije privatizacije i sa pozitivnom strukturom (ulaganje u proizvodni sektor i visoko učešće greenfield investicija). Globalna ekonomska kriza je uticala na značajno smanjenje direktnih stranih investicija u 2009. godini. Učešće direktnih stranih investicija u BDP-u, sa izuzetkom 2014. godine je bilo ispod 3.0% u godinama nakon 2009. godine.

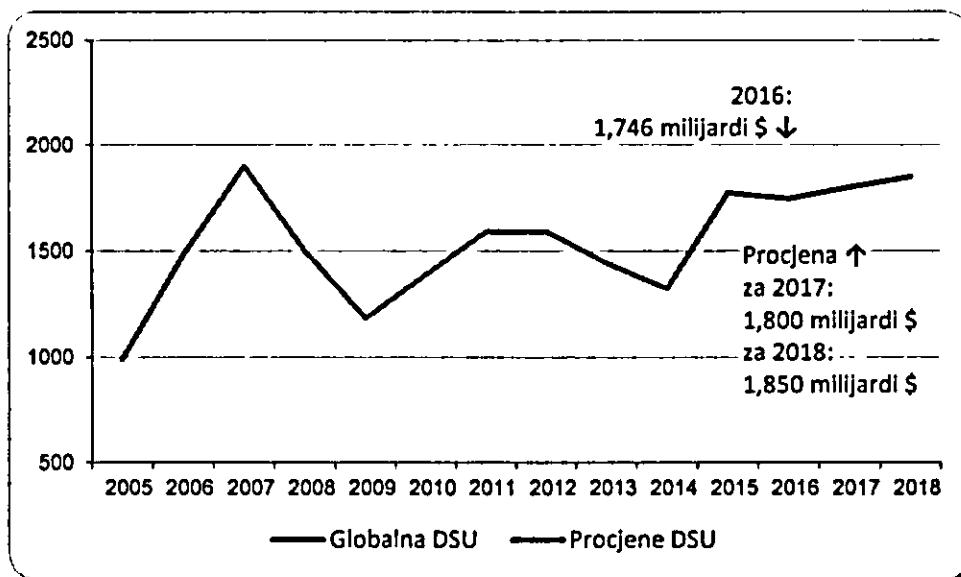
Iznos stranih investicija od 811 miliona KM u 2014. godini je najveći u posljednjih nekoliko godina. U odnosu na prethodnu godinu strane investicije su povećana za 99.2%. U 2015. godini je registrovano 615 miliona KM, što je smanjenje od 24.1% u odnosu na 2014. godinu, a negativan trend je nastavljen i u 2016. godini. Direktno strane investicije u 2016, sa iznosom 536 miliona KM su manje za 12.8% u odnosu na prethodnu godinu.

Uz neosporne potencijale i potrebu BiH ekonomije, privlačenje direktnih stranih investicija je opterećeno unutrašnjim slabostima ali i globalnim investicijskim trendovima. Usporena provedba poslovnih reformi i politički problemu su realne prepreke u privlačenju direktnih stranih investicija. Vezano za globalne investicijske trendove, a prema podacima United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD-a) usporen je i oporavak globalnih investicija u svijetu.

Procjene DSI na osnovu podataka United Nations Conference on Trade and Development i Direkcije za ekonomsko planiranje BiH

Prema podacima United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD-a) direktne strane investicije u svijetu su pale u 2016. za 2%, uz procjene da će globalne strane investicije nastaviti rasti u 2017. i 2018. godini.

Trend globalnih direktnih stranih investicija (DSI priliv) 2005 – 2018, u milijardama dolara

Izvor: UNCTAD, World Investment Report - WIR 2017

Kao i u prethodnim godinama, u UNCTAD-u navode da povišeni geopolitički rizici, regionalne tenzije i neizvjesnosti politika mogu dodatno ugroziti DSI za tekuću godinu. Tačnije projekcije globalnih DSI u 2017. godini se kreću od 1,670 do 1,870 milijardi dolara ili pad od -4% do rasta od 7%.

U okviru svojih nadležnosti Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP), a u sklopu Perspektive 2018-2020. godine (proljeće 2017. godine) procjenjuje da će DSI u narednim godinama povećavati svoj udio u bruto društvenom proizvodu (BDP-u). Procjene učešća DSI u BDP-u su smanjene u odnosu na prethodna očekivanja iz oktobra 2016. godine (Perspektive 2017-2019). Direktne strane investicije za period 2017-2020. god. bi se nakon pada u prethodnom periodu kretala po stopi od 1.6% za 2017. godinu, 1.9% za 2018, 2.1% za 2019. i 2.3% BDP-a u 2020. godini.

Potrebno je napomenuti da su rezultati za 2016. bili povoljniji u odnosu na očekivanja iz maja 2017. kada je DEP objavio Perspektive i da su direktne strane investicije i uz registrovano smanjenje ostvarile učešće u BDP-u od 1.8% u 2016 godini (2.1% u 2015. i 3.0% u 2014. godini).

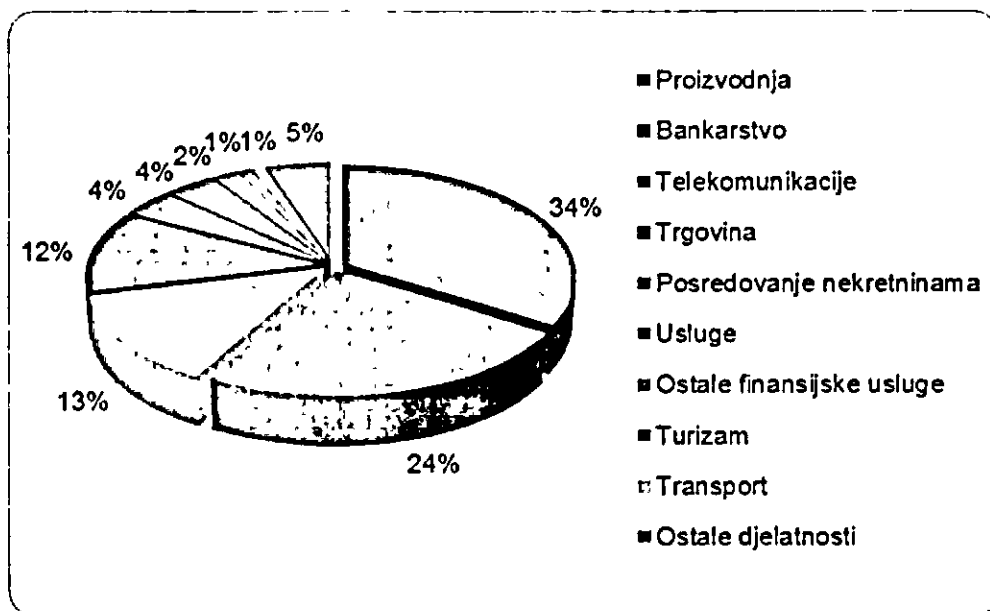
Strani investitori traže sigurnost ljudi i kapitala, pozitivne uslove na tržištu, jasne i provodljive zakone i transparentnost u njihovoj primjeni. Obzirom na ukupno poslovno okruženje i procjene za Bosnu i Hercegovinu, region ali i globalne tokove DSI, ohrabruje činjenica da nije smanjen interes stranih investitora za BiH. Prema preliminarnim podacima za prvi kvartal 2017. nadamo se da će u tekućoj godini biti registrovan očekivani rast DSI u Bosni i Hercegovini.

Ukupne direktne strane investicije u Bosni i Hercegovini, podaci Centralne banke BiH za period maj 1994. – decembar 2016. godine

Ukupne strane investicije u BiH od 12,964.4 milion KM za period maj 1994. – decembar 2016. odnose se na vlasničke udjele i zadržane zarade u iznosu od 9,471.7 miliona KM (4,843 miliona eura), dok je 3,492.7 miliona KM (1,786 miliona eura) ostali kapital.

Napomena: Direktne strane investicije (DSI) po komponentama obuhvaćaju: vlasničke udjele (u opremu i drugu robu i usluge, gotovinu i ostale vlasničke udjele), zadržane zarade (iznos preostalih profita, nakon umanjenja za iznos poreza na dobit i plaćanja dividendi ili drugih doznaka profita od strane preduzeća s direktnim ulaganjem u BiH svom direktnom stranom ulagaču) i ostali kapital (ulaganja sestrinskih preduzeća, obveznice, instrumenti tržišta novca i ostala dugovanja).

Stanje DSI po sektorima za period maj 1994. – decembar 2016. (%)

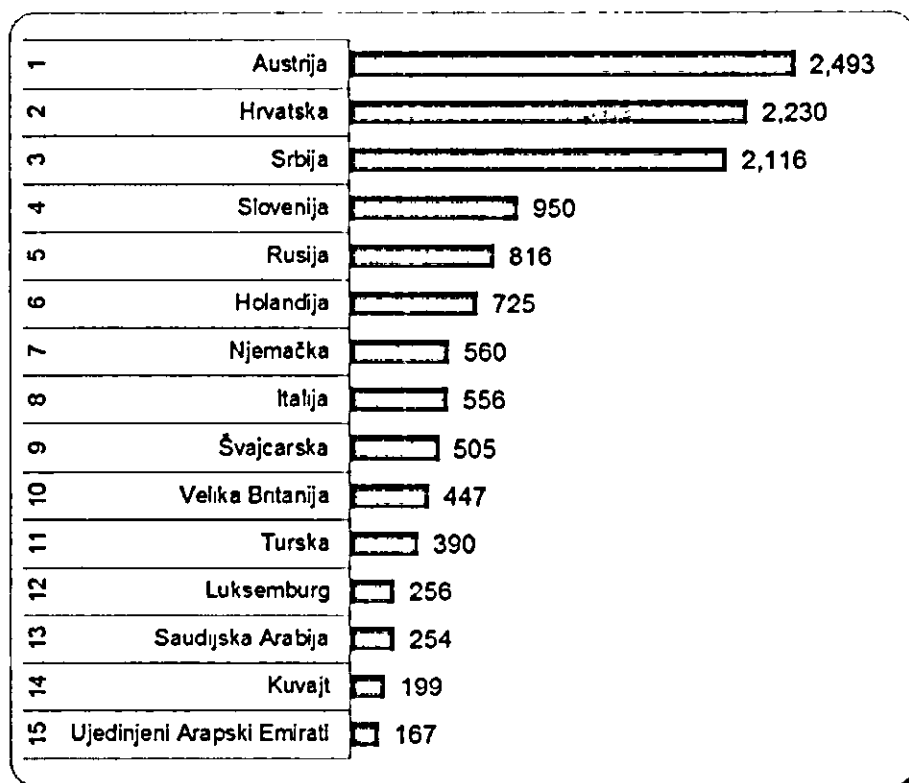

Izvor: Centralna banka BiH (podaci DSI po djelatnostima NACE Rev 2)

Uz povećanje udjela stranih investicija i u ostalim djelatnostima, u ukupnom Stanju DSI su u skladu sa prethodnim godinama. Zaključno sa decembrom 2016. najviše stranog kapitala je uloženo u okviru proizvodnje 34%, bankarskog sektora 24% i telekomunikacija 13%.

Najznačajnije zemlje investitori u BiH, TOP 15, decembar 2016, miliona KM

Izvor: Centralna banka BiH, Stanje DSI

Prema ukupnim direktnim investicijama od maja 1994. do decembra 2016, zemlje koje su investirale najviše u BiH su: Austrija, Hrvatska i Srbija. I pored evidentiranog povećanja investicija sa Bliskog istoka, najznačajniji investitori u BiH su evropske zemlje.

Direktne strane investicija u BiH razvrstani po lokaciji sjedišta poduzeća, u mil. KM

Područje pripadnosti	Godišnji iznos - Tokovi DSI				Kumulativ maj 1994-dec. 2016 Stanje 31.12. 2016
	2013	2014	2015	2016	
Federacija BiH (FBiH)	236.3	405.3	460.6	484.6	7,851.4
Republika Srpska (RS)	165.3	422.3	150.3	40.5	4,605.9
Distrikt Brčko (BD)	5.6	-16.5	4.5	11.1	203.1
Neraspoređeno	-	-	-	-	303.9
UKUPNO BiH	407.1	811.1	615.3	536.3	12,964.4

Izvor: Centralna banka BiH

Direktne strane investicije za 2016. u okviru Tokova DSI Centralne banke BiH

U strukturi direktnih stranih investicija u 2016. godini (536 miliona KM ili 274 miliona eura), na vlasničke udjele se odnosi 289.4 miliona KM (ili 148.0 miliona EUR), zadržane zarade su iznosile 193.5 miliona KM (98.9 miliona EUR), dok je ostali kapital bio 53.4 miliona KM (27.3 miliona EUR). Iako su ukupne strane investicije u 2016. bile manje u odnosu na 2015. godinu, značajno je što su vlasnički udjeli bili u približno istom iznosu kao i prethodne godine (313.5 miliona KM u 2015), zadržane zarade su povećane (u odnosu na 162.0), a ostali kapital je značajno manji (bio 139.7 miliona KM u 2015). U 2016. godini vlasnički udjeli su činili 54% ukupnih DSI u BiH.

Zemlje koje su u Bosnu i Hercegovinu u 2016. godini najviše investirale su: Hrvatska sa 119 miliona KM, Austrija 74 miliona KM i Ujedinjeni Arapski Emirati sa 66 miliona KM. Zemlje koje slijede su registrovanale značajnija povećanja kapitala (preko 20 miliona KM): Velika Britanija (52 miliona KM), Holandija (51), Luksemburg (44), Slovenija (42), Saudijska Arabija (34), Turska (30.1), Kuvajt (29.5) i Italija (26 miliona KM). Zemlje koje su imale najveće povećanje vlasničkih udjela u 2016. su bile Austrija (98.8 miliona KM) i Hrvatska (59.2 miliona KM).

Negativne iznose investicija u 2016. godini su imale: Rusija (-51 milion KM), Švajcarska (-17), Sjedinjene Američke Države (-11) i Srbija (-8 miliona KM). Po komponenti vlasničkih udjela najveće smanjenje je registrovano za Italiju (-6 miliona KM). Negativan iznos investicija za pojedinu zemlju ne znači nužno i povlačenje kapitala ili smanjenje aktivnosti za pojedine kompanije u BiH, već može predstavljati i prenos vlasničkih udjela sa jednog osnivača na drugog (ako je negativna vrijednost u okviru vlasničkih udjela), obaveze investitora po osnovu ranijih zaduženja (ostali kapital) ili poslovanje sa gubitkom kompanija sa većinskim stranim kapitalom (zadržane zarade).

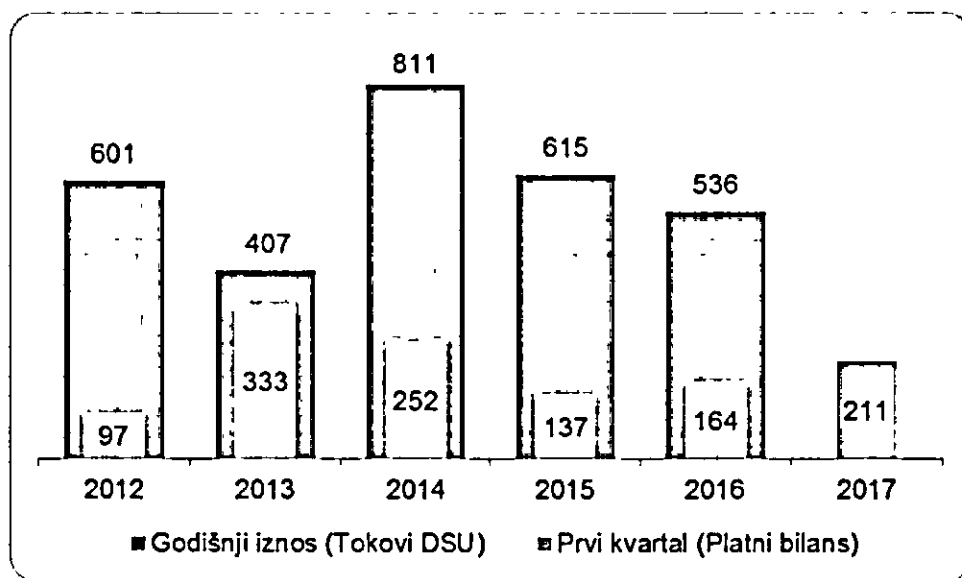
U 2016. godini, djelatnosti (klasifikacija NACE Rev 2) u okviru kojih je registrovano najviše direktnih stranih investicija (preko 20 miliona KM) su: Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima 148.8 miliona KM, Finansijske uslužne djelatnosti osim osiguranja i penzionih fondova sa 139.1 milion KM, Proizvodnja duvanskih proizvoda sa 67.7 miliona KM, Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda sa 49.3 miliona KM, Telekomunikacije sa 34.2 miliona KM, Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija sa 26.8 miliona KM i Proizvodnja pića sa 23.3 miliona KM. Najznačajnije povećanje vlasničkih udjela je registrovano u okviru djelatnosti Finansijske uslužne djelatnosti osim osiguranja i penzionih fondova (120.3 miliona KM).

Značajniji negativni iznosi direktnih stranih investicija su registrovani u okviru djelatnosti: Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda sa -58.1 milion KM, Proizvodnja papira i proizvoda od papira sa -22.3 miliona KM i Poslovanje nekretninama u iznosu -21.5 miliona KM. Najznačajnije smanjenje vlasničkih udjela je registrovano u okviru djelatnosti Poslovanje nekretninama (-43.1 milion KM).

Direktne strane investicije za prvi kvartal 2017. godine u okviru Platnog bilansa CBBH

Centralna banka BiH (CBBH) je u julu 2017. godine u okviru Platnog bilansa BiH objavila preliminarne podatke o direktnim stranim investicijama za prvi kvartal 2017. godine, sa procijenjenim zadržanim zaradama. Neto stvorene finansijske obaveze u okviru direktnih investicija Platnog bilansa BiH, za prva tri mjeseca 2017. godine, su iznosile **210.8 miliona KM ili 107.8 miliona eura**. Podaci u okviru Platnog bilansa za period januar – mart 2017. ukazuju na porast stranih investicija za 7.2% u odnosu na petogodišnji prosjek (za prvi kvartal perioda 2012-2016) ili za 28.7% u odnosu na iznos prvog kvartala u 2016. godini.

Pregled odnosa godišnjih iznosa i privremenih podataka za prvi kvartal, za period od 2012 – 2017, u milionima KM

Izvor: Centralna banka BiH, Godišnji iznosi: Tokovi DSI, Kvartalni iznosi: Platni bilans BiH, Direktno investicije-Neto stvorene finansijske obaveze (iznosi sa procijenjenim zadržanim zaradama)

Treba napomenuti da pregled iznosa na godišnjem i kvartalnom nivou, za prethodne godine, jasno oslikava da preliminarni podaci za prvi kvartal nisu nužno i pokazatelj godišnjeg trenda.

Iznosi stranih investicija iz Platnog bilansa (Neto stvorene finansijske obaveze DI) nisu dostupni po zemljama investitorima i djelatnostima ulaganja.

Podaci Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine

Podaci Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u BiH (MVTEO) o direktnim stranim investicijama predstavljaju pregled registrovanih stranih investicija kod nadležnih sudova, koje Agencija koristi za analize ulaganja po kompanijama. Napominjemo da pregled o visini ulaganja, po osnovu registracija, u kraćem vremenskom periodu ili za tekući period, ne daje kompletnu informaciju, obzirom da većina kompanija vrši preregistracije po završetku

investicionog ciklusa, a prilikom registracije novih kompanija registruje se osnovni kapital od 1,000 KM kao početni u Federaciji BiH ili 1KM u Republici Srpskoj. Također, kao i za ostale podatke, moguće su i naknadne izmjene obzirom na provjere sa nadležnim registracijskim sudovima ili naknadno prispjela rješenja.

Prema podacima Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, ukupno registrovane direktnostrane strane investicije za period od 1. 1. 2009. do 31. 12. 2016. godine su iznosila 2.7 milijardi KM ili 1.4 milijardi eura. Na osnovu pregleda iz maja 2017. godine, direktne strane investicije, na bazi dostavljenih sudaskih rješenja, po godinama su iznosile:

- u 2009-oj godini 280,283,554 KM ili 143.3 miliona eura,
- u 2010-oj godini bilo je 660,296,897 KM ili 337.6 miliona eura,
- u 2011-oj godini 428,398,575 KM ili 219 miliona eura,
- 2012. godine je registrovano 439,107,161 KM ili 224.5 miliona eura,
- 2013. godine 287,757,671 KM ili 147.1 miliona eura,
- u 2014. godini registrovano je 214,580,683 KM ili 109.7 miliona eura,
- u 2015-oj godini 174,730,457 KM i 89.3 miliona eura,
- u 2016-oj je registrovano 263,629,658 KM ili 134.8 miliona eura.

Prema MVTEO podacima u 2016. godini je, iako skroman, registrovan veći iznos u odnosu na prethodne dvije godine. Prema prvim MVTEO podacima visina kapitala stranih investitora koji je upisan u sudski registrar kao udio stranog investitora za period januar – juni 2017. godine je iznosila 83 miliona KM

Mada MVTEO podaci za 2017. nisu ohrabrujući, na osnovu najavljenog interesa stranih investitora, kao i projekata koji su u realizaciji, možemo biti optimistični u pogledu budućeg rasta direktnih stranih investicija u BiH. Trenutne aktivnosti stranih investitora ne moraju nužno biti registrovane u tekućem izvještajnom periodu (kao statistička potvrda, obzirom da se neke od njih realizuju uz korištenje međukompanijskih zajmova ili iz domaćih kreditnih sredstava) ali svakako doprinose unapređenju ekonomije Bosne i Hercegovine.

FIPA, septembar 2017. godine